

корпусі.

Після ознайомлення учнів з будовою та характеристиками інструменту потрібно вивчити та пояснити інструкцію з охорони праці при роботі з використанням переносних електроінструментів (дриля, шліфувальної машини, пилки, рубанка) та технікою безпеки.

Викладання інструкцій та демонстрація їх на практиці дозволяє дітям отримати необхідні знання, які допоможуть уникнути травм та пошкоджень, проаналізувати їх рівень, приймати адекватні рішення та свідомо діяти, щоб відвернути небезпеку або зменшити її шкідливий вплив, керуючись розумінням вимог безпеки, які лежать в основі користування будь-яким інструментом.

Таким чином, підготовка учнів до безпечного життя та діяльності неможлива без засвоєння знань з техніки безпеки та охорони праці, їх практичного застосування. Детальне опрацювання цих тем дозволяє дітям отримати необхідні знання, які допоможуть ідентифікувати небезпеку, що наближається або виникла, проаналізувати її рівень, приймати адекватні рішення та свідомо діяти, щоб відвернути небезпеку або зменшити її шкідливий вплив, керуючись розумінням явищ, які лежать в основі будь-якої ситуації. Згідно з державною концепцією освіти з напрямку «Безпека життєдіяльності людини», освіта та виховання спрямовані на одержання фундаментальних знань, умінь і навичок, формування поглядів, цінностей та поведінки з метою запобігання ризику для життя і здоров'я людей.

Список використаної літератури

1. «Електрифіковані знаряддя праці, їх переваги та недоліки у роботі з дерев'яними заготовками» [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://naurok.com.ua/urok-elektrifikovani-znaryaddya-praci-h-perevagi-ta-nedoliki-u-roboti-z-derevyanimi-zagotovkami-95877.html#> (дата звернення 1.03.20). – Назва з екрану.
2. Електричний інструмент [Електронний ресурс] Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Електричний_інструмент (дата звернення 1.03.20). – Назва з екрану.
3. БЖ та ОП в кабінеті трудового навчання [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://naurok.com.ua/bzh-ta-op-v-kabineti-trudovogo-navchannya-122395.html> (дата звернення 1.03.20). – Назва з екрану.
4. Організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх учителів трудового навчання і технологій до використання електроінструменту [Електронний ресурс] Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/NZTNPU_ped_2016_2_24.pdf (дата звернення 1.03.20). – Назва з екрану.
5. Практичні заходи зі збереження життя та здоров'я учнів під час освітнього трудового процесу [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nsod_2012_4_11.pdf (дата звернення 1.03.20). – Назва з екрану.

ОРГАНІЗАЦІЇ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ЯК СКЛАДОВОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

*Цимбарович А. О.
м. Полтава*

Анотація У статті здійснено аналіз розвитку наукової думки щодо організації цивільного захисту як складової національної безпеки держави, дисертаційних досліджень та деяких наукових праць вітчизняних учених і фахівців з питань державного управління у сфері цивільного захисту. Розглянуто роль та місце цивільного захисту в системі забезпечення національної безпеки України.

Мета статті. Аналіз наукових досліджень у сфері цивільного захисту як складової національної безпеки держави, пошук шляхів вирішення наукових та практичних завдань у контексті подальшого реформування єдиної державної системи цивільного захисту в умовах європейської інтеграції України.

Ефективне реагування на сучасні виклики та загрози потребує побудови нової системи забезпечення національної безпеки, що забезпечує скоординовану, законодавчо регламентовану діяльність її суб'єктів, спрямовану на захист національних цінностей та інтересів. Успішне реформування і вдосконалення цієї системи можливе лише на основі чіткої правової регламентації її складу, структури та функцій. Зазначені питання входять до кола наукових інтересів багатьох визнаних вітчизняних фахівців. Наприклад, у дисертації Г. Ситника досліджено багатофакторний взаємозв'язок безпеки держави, суспільства, людини та середовища їх розвитку, національної і міжнародної безпеки з процесами глобалізації та регіоналізації на основі поглибленого системного світоглядно-філософського, політологічного, правового, соціально-економічного і воєнно-політичного аналізу. За результатами дослідження обґрунтовано теоретико-методологічні засади державного управління у сфері забезпечення національної безпеки України, актуальні напрями та пропозиції щодо підвищення його ефективності за сучасних умов, здійснено оцінку ефективності управління в органах державної виконавчої влади.

Дисертація А. Семенченка присвячена дослідженню проблемних питань стратегічного планування у сфері державного управління національною безпекою України. В роботі розкрито теоретико-методологічні засади стратегічного планування у сфері державного управління національною безпекою; розроблено метод обґрунтування стратегічних рішень, концептуальні засади формування адаптивних механізмів інформаційно-аналітичного забезпечення такого планування, методичний підхід до вироблення комплексних механізмів антикризового стратегічного управління, уточнено метод формування теоретичних засад; запропоновано системи стратегічних документів і методичний підхід до її розробки, концепцію та комплексну модель стратегічного планування, а також уточнено класифікацію загроз і понятійно-категорійний апарат стратегічного планування у цій сфері. Зазначене може бути використано і в процесі формування та реалізації державної політики у сфері цивільного захисту.

Цивільний захист – це функція держави, спрямована на захист населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій (НС) шляхом запобігання таким ситуаціям, ліквідації їх наслідків і надання допомоги постраждалим у мирний час та в особливий період. Цивільний захист забезпечується з урахуванням особливостей, визначених Законом України «Про основи національної безпеки України», суб'єктами, уповноваженими захищати населення, території, навколишнє природне середовище і майно згідно з вимогами Кодексу цивільного захисту України – в мирний час, а також в особливий період – у межах реалізації заходів держави щодо оборони України. Координацію діяльності органів виконавчої влади у сфері цивільного захисту в межах своїх повноважень здійснюють Рада національної безпеки і оборони України та Кабінет Міністрів України.

Головними напрямками державної політики з питань національної безпеки України у сфері цивільного захисту в Законі України «Про основи національної безпеки України» визначено: забезпечення ефективного функціонування єдиної державної системи цивільного захисту, оснащення сучасними видами техніки сил цивільного захисту; вжиття організаційних, економічних, інженерно-технічних та інших заходів щодо зниження ризиків виникнення НС до прийнятних рівнів; підвищення рівнів екологічної, ядерної та радіаційної безпеки до норм і стандартів у

відповідній сфері, у тому числі перетворення об'єкта «Укриття Чорнобильської АЕС» на екологічно безпечну систему .

Слід відзначити важливу роль у забезпеченні національної безпеки, яка відводиться боротьбі з тероризмом, виявленню, припиненню терористичної діяльності, мінімізації наслідків такої діяльності та запобігання їй. Відповідно до Закону України «Про боротьбу з тероризмом» ДСНС України як суб'єкт боротьби з тероризмом, підпорядковані їй органи та підрозділи цивільного захисту вживають заходів щодо захисту населення і територій у разі загрози та виникнення надзвичайних ситуацій, пов'язаних із технологічними терористичними проявами та іншими видами терористичної діяльності; беруть участь у заходах з мінімізації та ліквідації наслідків таких ситуацій під час проведення антитерористичних операцій, а також здійснюють просвітницькі та практичнонавчальні заходи з метою підготовки населення до дій в умовах терористичного акту . ДСНС України здійснюють реалізацію державної політики у сфері цивільного захисту, забезпечення керівництва діяльністю єдиної системи цивільного захисту населення і територій, рятувальної справи, техногенної і пожежної безпеки, посилення національної безпеки у сфері оцінки ризиків НС, поглиблення міжнародного співробітництва щодо запобігання таким ситуаціям та ліквідації їх наслідків .

До пріоритетних завдань у цій сфері належать створення системи ефективного моніторингу та оцінки ризиків НС, розвиток системи моніторингу стану техногенної та природної безпеки України як складової національної безпеки, вдосконалення механізму моніторингу, створення спільно з органами місцевої влади та органами місцевого самоврядування сучасних систем попередження та оповіщення населення про НС. Подальша розбудова сучасної та потужної системи цивільного захисту в Україні, удосконалення державного управління в цій сфері потребують вжиття додаткових організаційних та практичних заходів щодо вирішення наявних проблемних питань.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, аналіз розвитку наукової думки щодо організації цивільного захисту як складової національної безпеки держави свідчить про важливе місце цивільного захисту в системі національної безпеки. Слід зазначити, що побудова ефективної системи безпеки можлива тільки на основі використання новітніх наукових досягнень та передових технологій у системах державного, регіонального, місцевого та об'єктового рівнів управління цивільним захистом, усебічної підготовки управлінських кадрів і населення в цілому до дій в умовах надзвичайних ситуацій. Важливим є запровадження найкращих стандартів управління, зокрема з використанням європейського та світового досвіду.

Список використаної літератури

1. Про основи національної безпеки України [Електронний ресурс] : Закон України від 19 черв. 2003 р. № 964-IV. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/964-15>
2. Семенченко А. І. Методологія стратегічного планування у сфері державного управління забезпеченням національної безпеки / А. І. Семенченко. – Київ : НАДУ, 2008. – 429
3. А. В. – Київ Ситник Г. П. Державне управління у сфері забезпечення національної безпеки України: теорія і практика : дис. на здобуття наук. ступеня д-ра наук з держ. упр. : спец. 25.00.01/ Ситник Г. П. – Київ, 2004. – 429 с. 22.
4. Ситник Г. Актуальні напрями підвищення ефективності системи забезпечення національної безпеки України в сучасних умовах державотворення / Г. Ситник // Вісн. НАДУ. - 2009. - № 1. - С. 42-52.
5. Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру : Закон України від 8 черв. 2000 р. № 1809-III // Відом. Верхов. Ради України. - 2000. - № 40. - Ст. 337.